

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ ___ ” _____ 2018 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 242 «Туризм»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка та управління туристичною діяльністю»
на тему : «Організація музейної справи та управління музейною діяльністю»

Виконавець:

студент ЦЗФН факультету
Шумілін Юрій Олександрович

Науковий керівник:

К.е.н., професор
Герасименко Віктор Григорович

АНОТАЦІЯ

Шумилин Ю.О., «Організація музейної справи та управління музейною діяльністю»,

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 242«Туризм» за магістерською програмою «Економіка та управління туристичною діяльністю»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес управління музейною діяльністю та організації музейної справи.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти музейної справи. Розглянуто також теорію музейного менеджменту та особливості фінансової діяльності музейних закладів.

Проаналізовано сучасний розвиток і діяльності музеїв України та Франції. За допомогою PEST і SWOT аналізу визначені зовнішні і внутрішні чинники, які впливають на музейну діяльність в Україні та Франції.

Запропоновано впровадження нової посади фандрайзер в сучасну діяльність музейних закладів України. Також запропоновано впровадження спеціальної карти, яка дасть вільно відвідувати музейні заклади в культурних центрах України.

Ключові слова: музеї, музейна справа, музейна діяльність, музейний менеджмент, фінансування, аналіз розвитку, інновації.

ANNOTATION

Shumilin Y.O., «Organization of museum studies and management of museum activities»,

thesis for Master degree in specialty 242 «Tourism»
under the program
«Economics and management of tourism activities»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2018

Thesis consists of three chapters. Object of study the process of managing museum activities and organization of museum studies.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of museum studies. The theory of museum management and features of financial activity of museum institutions are also considered.

Author analysis modern development and activity of the museums of Ukraine and France. Using PEST and SWOT analysis, external and internal factors that influence museum activities in Ukraine and France are identified.

Author proposes introduction of a new position fundraiser into the modern activity of museum institutions in Ukraine. It is also proposed to introduce a special card that will allow free access to museum institutions in the cultural centers of Ukraine.

Keywords: museums, museum affair, museum activities, museum activities, museum management, financing, development analysis, innovations.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ	6
1.1 Понятійно-термінологічний апарат музейної справи.....	6
1.2 Суть та завдання музейного менеджменту.....	16
1.3 Фінансова діяльність музеїв як елемент їх розвитку.....	28
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ МУЗЕЇВ УКРАЇНИ ТА ФРАНЦІЇ	34
2.1 Аналіз сучасного розвитку музеїв України.....	34
2.2 Аналіз сучасного розвитку музеїв Франції.....	46
2.3 PEST та SWOT аналіз діяльності музеїв України та Франції.....	59
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МУЗЕЇВ УКРАЇНИ	66
3.1 Запровадження інновацій в музейній сфері України.....	66
3.2 Пропозиції щодо розвитку музейної сфери України.....	73
ВИСНОВКИ	82
Список використаних джерел	84

ВСТУП

Актуальність теми полягає в тому що, на сьогодні так чи інакше залишається актуальним підвищення культури і виховання громадян країни за рахунок дотику до історичного надбання яке знаходиться в музейних установах. Для цього необхідно проводити аналіз сучасного стану розвитку музейних закладів країни, дізнатися їх сильні і слабкі сторони, стимулювати до інноваційного розвитку музейної сфери в взагалі.

У XXI столітті музеї зіткнулися з вимогами постійних змін: від філософських основ музейної справи через технології до суспільних потреб і вимог ринку. Багатогранність форм і змісту регіональних культур, які складають єдність української культури, стає особливо важливою в світі ідеї національного відродження, збереження і оновлення культури. Культурна спадщина народів служить через посередництво музею для задоволення соціальних потреб людини, таких, як пам'ять, вивчення історії, ціннісне відношення до національної спадщини.

Провідною країною з туризму в Європі вже декілька років поспіль є Франція. По кількості відомих на весь світ музеїв, їх географічну близькість, і прекрасно розвиненій туристичній інфраструктурі Франція знаходиться на провідних позиціях по туризму в світі. Тому необхідно вивчити сучасний досвід розвитку музеїв цієї провідної країни з туризму.

Процеси глобалізації і економічної лібералізації, інформації і культурних комунікацій поставили перед музеями XXI століття завдання по перегляду своєї діяльності та розвитку. В розвиненій європейській країні Франції визнається можливість впливу діяльності музеїв на економічну ефективність і те, що культурні цінності є умовою вдосконалення процесу виробництва, соціальної відповідальності.

Таким чином, час суспільних і економічних змін висуває нові вимоги до музеїв. Сьогодні від них вимагають максимальної участі в рішенні актуальних проблем суспільства, відповідати також соціальному замовленню.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні концептуальних засад організації музейної справи та управління музейною діяльністю, аналізі стану сучасного розвитку музеїв України та Франції, розробленні заходів щодо інноваційного вдосконалення діяльності музейної сфери України.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішення наступних задач:

- розкрити теоретичні положення організації музейної справи;
- виявити особливості музейного менеджменту;
- визначити можливі варіанти фінансування музеїв а також їх джерела;
- зробити аналіз сучасного розвитку музеїв України та Франції;
- охарактеризувати можливі загрози розвитку музеїв України та Франції за допомогою PEST, та SWOT аналізів;
- визначити можливі інновації, які б допомогли у подальшому розвитку музеїв України;
- зробити пропозиції щодо подальшого розвитку музейної сфери України.

Об'єктом дослідження є процес управління музейною діяльністю та організації музейної справи.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні і практичні аспекти щодо удосконалення діяльності музеїв та управління музейною діяльністю.

Методи дослідження в процесі написання даної дипломної роботи були застосовані, як загальнонаукові так і спеціальні методи дослідження. Отже були застосовані такі методи: аналіз, синтез, статистичні та аналітичні методи досліджень, метод порівняння, PEST та SWOT аналіз, та інші.

Практична значимість роботи полягає в тому, що концептуальні положення, висновки та рекомендації можуть бути враховані органами виконавчої влади на різних рівнях управління під час реалізації проектів і програм розвитку музеїв, а також у процесі навчання й підвищення своєї

компетентності стосовно цієї тематики. Матеріали даної дипломної роботи можуть бути використані в практиці роботи і подальшому розвитку музеїв України.

Структура дипломної роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел літератури, згідно заданої тематики роботи.

У першому розділі розкривається основна теоретична частина роботи про сутність музейної справи та її ролі в музейній діяльності. Розглядається також теорія музейного менеджменту. Розкриваються особливості фінансової діяльності музейних закладів.

У другому розділі проведено порівняльний аналіз сучасного розвитку і діяльності музеїв України та Франції. За допомогою PEST і SWOT аналізу визначені зовнішні і внутрішні чинники, які впливають на музейну діяльність в досліджуваних країнах.

У третьому розділі розроблено деякі інновації, які могли б бути впроваджені в сучасну діяльність музейних закладів України. Також зроблено рекомендації щодо впровадження інновацій, які стосуються подальшого розвитку музейної діяльності в Україні.

Обсяг всієї дипломної роботи становить 87 сторінок, у тексті містяться 13 рисунків та 9 таблиць. Список використаних джерел налічує 41 найменувань.

ВИСНОВКИ

Отже, в умовах національного та культурного відродження України, реального визначення її ролі в розвитку світової цивілізації – розвиток музейної мережі посідає важливі позиції у справі формування національної самосвідомості та історичної пам'яті українського народу. А без цього, власне, неможливо забезпечити розвиток національного туризму.

У першому розділі розкрито основні теоретичні поняття про музейну справу. Розглянуто також теорію музейного менеджменту та особливості фінансової діяльності музейних закладів. Здійснено порівняльний аналіз організаційних структур управління музеїв України та Франції.

Встановлено, що основними мотивами для туристичних мандрівок в Україну є культура країни, можливість оздоровлення, краси природи, спорт та відпочинок. Отже, ці чинники є найбільш вагомими складовими туристичного продукту нашої країни, які потребують особливої уваги з боку фахівців туристичного бізнесу. Разом з цим необхідно привертати увагу потенційних туристів до численних музеїв та численних яскравих музейних експозицій розташованих по всій території України, а також стародавніх звичаїв та традицій українського народу, які, без сумніву, можуть зацікавити гостей нашої країни.

Ознайомлення з теорією і практикою музейної справи показали що, сьогодні відкриваються нові обнадійливі перспективи відродження традицій українського музейництва, зокрема й залучення різноманітного світового досвіду. У світі давно вже подолано межі елітарної відчуженості, скасовані найбільш декларативні моменти політичної та ідеологічної несвободи музеїв.

Глобалізація економіки і специфіка постіндустріального суспільства з превалюванням сфери послуг над сферою виробництва вплинули і на музейний туризм, надавши йому ринковий характер.

У другому розділі проведено аналіз сучасного розвитку і діяльності музеїв України та Франції. За допомогою PEST і SWOT аналізу визначені

зовнішні і внутрішні чинники, які впливають на музейну діяльність в досліджуваних країнах. Аналіз показав, що за останні п'ять років відбулося багато подій, які вплинули на музейну діяльність в Україні та Франції. Отже після проведення ретельного аналізу виявлено основні існуючі проблеми та намітили шляхи їх вирішення в обох країнах.

У третьому розділі запропоновано деякі інновації, які могли б бути впроваджені в сучасну діяльність музейних закладів України. Зокрема, це стосується впровадження такої нової посади як фандрайзер. Без сумніву, діяльність таких фахівців зможе забезпечити прилив коштів на розвиток музеїв від різних меценатів, спонсорів і комерційних організацій. Доцільно також в розвинених культурних центрах країни впровадити спеціальні карти, які дадуть можливість вільно відвідувати безліч музейних закладів з супутнім екскурсійним обслуговуванням. Також представлено багато пропозицій, які стосуються подальшого розвитку музейної сфери України.

Отже музейний туризм є невід'ємною частиною життя багатьох людей. Він сприяє забезпеченню високого рівня зайнятості, соціального добробуту та якості життя людей, а також економічної єдності і культурного розмаїття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв: навч. посіб. / [П. Горішевський, М. Дейнега, М. Ковалів, та ін.]. - Івано-Франківськ : Вид-во Плай.— 2005. — 64 ст.
2. Закон України про музеї та музейну справу. Закон України від 29.06.95 № 250/95-ВР/ Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-вр>
3. Рутинський М. Й. Музеєзнавство: навч. посіб. / Рутинський М. Й., Стецюк О. В. - Київ: Знання, 2008. - 428 с.
4. Основи музеєзнавства: навч. посіб. / О.В.Виноградова, В.Г.Дарчук. – Львів: Магнолія 2006, 2012.- 185 с.
5. The New Museology / Ed. by Vergo P. – London: reaction Books, 1989.
6. Юрєнева Т. Ю. Музееведение: учебник для высшей школы. / Т. Ю. Юрєнева — 2-е изд. — М.: Академический Проект, 2004.— 560 с.
7. Романчук А. В. Музейный туризм : учебно-методическое пособие / А. В. Романчук — Санкт-Петербург, 2010. — 46 с.
8. Музеи. Маркетинг. Менеджмент :практическое пособие. – М. 2001. – 210 с.
9. Шляхтина, Л.М. Основы музейного дела: учеб. пособие / Л.М. Шляхтина. — М.: Высш. шк., 2005. — 183 с.:
10. Структура управління Національного музею історії України. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.nmiu.com.ua/pro-muzei/departmenty>
11. Організація управління музею історії Карнавалє. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.carnavalet.paris.fr/fr/musee-carnavalet/l-equipe>
12. Статистичні дані паспортів бюджетних програм про забезпечення діяльності національних музеїв [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Міністерства культури України. – Режим доступу: <http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/officialcategory>

13. Дубок І. П. Джерела фінансування сфери культури в Україні та напрямки їх розширення [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2015/06/10.pdf>
14. Гранти в області культури від фонду Рината Ахметова : напрямок розвитку культура [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.fdu.org.ua/ua/culture>
15. Чижиков В. М. Фінансування культури: зарубіжна практика Культура і освіта: науково-інформаційний журнал вузів культури і мистецтв, 2014
16. Лорд Б. Менеджмент в музейном деле : учебное пособие / Лорд Б., Лорд Г. – М. : Логос, 2001. – 256с.
17. Маньковська Р. В. Музейна справа в Україні: Теоретичні, практичні і антропологічні вимірювання історичного досвіду (1920-ті рр. – початок ХХ ст.) : автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Маньковська Р. В. ; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. - К., 1997. - 21 с
18. Статистична інформація Державної служби статистики. Діяльність культури.[Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Державної служби статистики. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
19. Чупрій Л. В. Стан та проблеми музейної сфери в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://matrix-info.com/2017/08/21/stan-ta-problemy-muzejnoyi-sfery-v-ukrayini/>
20. Перелік музейних закладів усіх форм власності та підпорядкування, що функціонують на території України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245062916&cat_id=244908588
21. Каплюк. Г, Блохтур А. ,Зльоти і падіння гривні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://glavcom.ua/publications/115167-vzlety-i-padenija-grivni.html>
22. Заклади культури, мистецтва, фізкультури і спорту України в 2013 році : статистичний бюллетень. Державна служба статистики України, 2014 / - 94 с.

23. Заклади культури, мистецтва, фізкультури і спорту України в 2014 році : статистичний бюллетень. Державна служба статистики України, 2015 / - 94 с.
24. Заклади культури, мистецтва, фізкультури і спорту України в 2015 році : статистичний бюллетень. Державна служба статистики України, 2016 / - 94 с.
25. Заклади культури, мистецтва, фізкультури і спорту України в 2016 році : статистичний бюллетень. Державна служба статистики України, 2017 / - 89 с.
26. Заклади культури, мистецтва, фізкультури і спорту України в 2017 році : статистичний бюллетень. Державна служба статистики України, 2018 / - 95 с.
27. Салата О.О. Основи музеєзнавства : навч. посіб. / Салата О.О. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 164 с.
28. Офіційний веб-портал Міністерства Культури Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.culture.gouv.fr/>
29. Офіційний сайт музею MuséAl [Електронний ресурс]. – <http://www.ardeche.fr/213-museal-musee-archeologique-d-alba.htm>
30. Patrimostat 2012-2014. Статистика кількості відвідувань культурної спадщини (музеї Франції, монументальні пам'ятники архітектури) [Електронний ресурс]. - <http://www.culture.gouv.fr/content/download/163253/1835144/version/2/file/Patrimostat%202012-2014.pdf>
31. Loi n° 2015-991 du 7 août 2015 portant nouvelle organisation territoriale de la République publiée au Journal Officiel du 8 août 2015 [Електронний ресурс]. - http://www.assemblee-nationale.fr/14/dossiers/delimitation_regions_organisation_territoriale.asp#delimitation_regions_elections
32. Patrimostat 2015. L'Essentiel. Статистика кількості відвідувань культурної спадщини (музеї Франції, монументальні пам'ятники архітектури) [Електронний ресурс]. - <http://www.museum-industries.com/wp-content/uploads/2017/10/PATRIMOSTAT-LESSENTIEL-2015.pdf>
33. Patrimostat 2016. L'Essentiel. Aperçu 2017. Статистика кількості відвідувань культурної спадщини (музеї Франції, монументальні пам'ятники архітектури) [Електронний ресурс]. - www.culture.gouv.fr/.../PATRIMOSTAT_Essentiel-2016.pdf

34. Франція збільшить державне фінансування культури у 2017 році. [Електронний ресурс]. - https://lb.ua/culture/2016/10/07/347250_frantsiya_ uvelichit_gosudarstvennoe.html
35. Communiqué de presse. Janvier 2018 [Електронний ресурс]. - http://www.parismusees.paris.fr/sites/etablissement_public/files/cp_dp_visuels/co mmuniques_de_presse/cp_frequentation_2017.pdf
36. Кущенко О.В. Нові технології в музейному менеджменті та маркетингу.[Електронний ресурс] - http://csmrk.kz/file_data/new_technology_ muz_management _kushenko.pdf
37. Дж. Д. Александр, К. Дж. Карлсон. Основные принципы фандрейзинга. Секреты привлечения денежных средств для неприбыльных организаций. М., 2007. - 240 с.
- 38.Музейні інновації та інтерактивність: дефініція понять. [Електронний ресурс] - <http://photo-lviv.in.ua/muzejni-innovatsiji-ta-interaktyvnist-definitsiya- ronyat-video/>
39. Шамликашвили В.А. Виртуальный туризм и виртуальное пространство музея: взаимосвязь явлений // Креативная экономика. — 2015. — Т. 9. — № 5. — с. 617-628. —
40. Модернізація музейної справи України і розширення традиційних форм роботи музеїв в умовах глобалізації і інформаційного суспільства. ДЗК Випуск 5/5 2013 р. [Електронний ресурс] - http://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematich_ogliadi/2013/modern_muz_sprav i.Pdf
41. Музейный менеджмент : курс лекций / Левочкина Н. А., - 2-е изд,стер.- М.; Берлин : Директ-Медиа,2017. – 119 с.